

ОСОБЕНО МНЕНИЕ

на съдия Павлина Панова и съдия Борис Велчев към определение от 21-ви февруари 2019 г. по к. д. № 1/2019 г.

Считаме, че определението за отклоняване на искането на омбудсмана на Република България и прекратяване на делото е произнесено необосновано рано в протичащия конституционен процес. Според нас, искането трябваше да бъде допуснато и обсъдено след анализ на становищата на конституираните институции и поканени организации и правните мнения на специалисти от науката и практиката. Едва след това съдът би могъл обосновано да се произнесе по неговата допустимост.

С определение от 21-ви февруари 2019 г. по к. д. № 1/2019 г. съдът е отклонил като недопустимо искането на омбудсмана за установяване противоконституционност на законови разпоредби и е прекратил делото, защото е направил извода, че оспорените законови текстове засягат не права на граждани, за което омбудсманът е компетентен да сезира съда, а интереси на търговци и земеделски стопани.

Безспорно е, че правомощията на омбудсмана да сезира Конституционния съд, така както са уредени в чл. 150, ал. 3 от Конституцията, са значително стеснени в сравнение с тези на субектите на инициатива по чл. 150, ал. 1 от Конституцията. За разлика от последните, той може да сезира Конституционния съд само когато претендира противоконституционност по отношение на закон и само при твърдение за нарушени права и свободи на гражданите. В този смисъл считаме, че обхватът на правата, за които омбудсманът като застъпник за правата и свободите на гражданите е компетентен да инициира производство пред съда, трябва да се извежда директно от съдържанието на конституционната норма, като стеснителното тълкуване на същата е не по-малко недопустимо от разширително тълкуване на правомощието на омбудсмана да сезира Конституционния съд.

Не можем изцяло да споделим позицията на мнозинството съдии, възприета в мотивите, а именно, че механизмът на конституционна защита чрез омбудсмана е приложим само тогава, когато се касае за всеобщи и присъщи на всички граждани права, и то единствено при пряка и непосредствена връзка между нарушаването на права и свободи на гражданите и твърдяното противоречие на закона с Конституцията. В настоящото определение, позоваването на Определение № 2 от 2016 г. по к.д. 12 от 2015 г., според нас, е извадено от контекста на оригиналния текст. Въпросната позиция на съда, изразена в мотивите на едно конкретно определение и по едно конкретно искане, необосновано се прилага към всички искания на омбудсмана, въпреки че няма характер на тълкувателен акт. Но дори и в него е предвидено, че „в областта на икономическите и социалните права искането на омбудсмана за установяването на противоконституционност на закон може да бъде прието само в случаите, когато законът съществено ограничава или отнема конституционно защитени социални и икономически права и свободи и това ограничаване или отнемане не се основава на защитата на други, по-висши конституционни ценности“. Подобна преценка по настоящото дело не е направена. Тя може да бъде направена, ако делото бъде допуснато за разглеждане по същество и бъде междувременно обсъдено. По такъв начин постъпи съдът по к.д. № 11 от 2017, образувано по искане на Висшия адвокатски съвет, който има аналогични права на омбудсмана да сезира Конституционния съд /чл. 150, ал. 4 от Конституцията/.

Конституцията не поставя никакви ограничения по отношение на вида и обхвата на правата и свободите на гражданите, които омбудсманът е овластен да защитава по силата на чл. 150, ал. 3 от Конституцията. Освен това мислим, че и косвеното засягане на права и свободи също е засягане на права и свободи. Ако досегашната ни практика е била необосновано консервативна, по-добре е да я преоценим, а не да я задълбочаваме.

С оглед на гореизложеното, намираме че искането трябваше да бъде допуснато и впоследствие обсъдено от Конституционния съд. Основателността на мотивите на омбудсмана може да бъде преценена единствено, ако делото се обсъди след получаване на становищата на конституираните институции, поканените организации и специалистите от науката и практиката. Ако след обсъждането се прецени, че искането излиза извън обхвата на правомощията на омбудсмана, съдът винаги може

да го отклони като недопустимо /чл. 25, ал. 2 ПОДКС/.

В заключение, изцяло се съгласяваме с тезата, че е неприемливо разширителното тълкуване на правомощията на омбудсмана по чл. 150, ал. 3 от Конституцията, което би довело до приравняването им с тези на субектите по чл. 150, ал. 1 от Конституцията. На същото основание не намираме аргументи да подкрепим възприетата от мнозинството съдии позиция за тяхното стесняване, до каквото се достига с приемането на настоящото определение. Налагането на подобна практика би създавало сериозни пречки пред омбудсмана ефективно да осъществява конституционните си правомощия в качеството му на застъпник за правата и свободите на гражданите.

По изложените съображения останахме на особено мнение.

Павлина Панова

Борис Велчев